

**Додаток до матеріалів
Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції**

**«КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ТА ІННОВАЦІЇ:
ПРОБЛЕМИ НАУКИ ТА ПРАКТИКИ»**

присвячена видатному вченому-економісту О. Г. Ліберману

Тези доповідей

**22 листопада 2024 року
м. Харків, Україна**

**Харків
2024**

Рекомендовано на засіданні вченої ради Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця (протокол №12 від 29.10.2024 р.), вченої ради Науково-дослідного центру індустріальних проблем розвитку НАН України (протокол № 10 від 28.10.2024 р.)

Рецензенти: **Кизим Микола Олександрович**, доктор економічних наук, професор, член-кореспондент НАН України, керівник відділення досліджень людського капіталу, завідувач відділу досліджень людського розвитку Інституту демографії та проблем якості життя НАН України (Київ, Україна);
Криворучко Оксана Миколаївна, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри менеджменту Харківського національного автомобільно-дорожнього університету (Харків, Україна);
Назарова Галина Валентинівна, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри соціальної економіки Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця (Харків, Україна)

Конкурентоспроможність та інновації: проблеми науки та практики : матеріали Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, 22 листопада 2024 р. Харків : ФОП Лібуркіна Л. М., 2024. мова, англ. мова

Наведено результати наукових досліджень учасників Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Конкурентоспроможність та інновації: проблеми науки і практики», присвяченої видатному вченому-економісту О. Г. Ліберману. Розглянуто проблеми та перспективи розбудови економіки України, стратегічного управління конкурентоспроможністю підчас війни та повоєнної розбудови економіки України на основі інновацій, зокрема питання: сучасного стану використання пропозицій Овсія Лібермана щодо планування, зростання прибутку підприємств; управління розвитком міжнародної діяльності підприємств в умовах цифрової трансформації; розглянуто сучасні детермінанти забезпечення конкурентоспроможності та національної безпеки України; інноваційної трансформації промисловості України за різними галузями; перспективних напрямів розвитку циркулярної економіки в Україні.

Видання складається зі збірки тез доповідей учасників конференції.

Представлений матеріал може бути корисним для використання у подальших наукових дослідженнях, практичній діяльності підприємств і організацій для підвищення конкурентоспроможності й інноваційного розвитку. Рекомендовано фахівцям різних галузей економіки, державним службовцям, представникам бізнесу, наукових, освітніх і громадських організацій.

УДК 339.1-051

Проблеми стратегічного управління конкурентоспроможністю підприємств сфери ритейлу на основі інновацій

Самойленко Вікторія Вікторівна,

канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри менеджменту,
логістики та інновацій, ХНЕУ ім. С. Кузнеця (м. Харків, Україна),
e-mail: svita4448@gmail.com;

Гречин Карина Юріївна, здобувач вищої освіти 5 року навчання
на бакалавраті кафедри менеджменту, логістики та інновацій,
навчально-науковий інститут Менеджменту і маркетингу,
ХНЕУ ім. С. Кузнеця (м. Харків, Україна),
e-mail: kkapustina20032205@gmail.com

У нашій країні нині можна спостерігати активну конкуренцію у сфері продуктового ритейлу, що можна пояснити наявністю значної кількості населення (навіть попри виклики, пов'язані з міграційними процесами, обумовленими веденням бойових дій на території України). Проте значний негативний вплив на прибутковість компаній-ритейлерів здійснює загальна економічна стагнація в Україні, що виступає в ролі певного індикатора рівня купівельної спроможності населення, особливо у сільській місцевості та у депресивних регіонах. Окремі автори цілком справедливо зазначають, що ці та інші обставини призводять до зміни якості продукції та її асортименту, а також обумовлюють необхідність корегування маркетингових конкурентних стратегій підприємств сфери ритейлу [1, с. 193].

Водночас вітчизняний автор Кривешко О. В. доволі влучно наголошує, що впродовж останніх 20 років конкуренція на споживчих ринках, і, зокрема, у сфері ритейлу, зазнає доволі інтенсивних змін, коли для одних категорій товарів чи послуг з'являються нові способи і форми конкуренції, а для інших категорій, навпаки, – зникають. На думку Кривешко О. В., це обумовлено низкою певних чинників:

- поява та масштабування крупних підприємств-ритейлерів, вихід на ринок України міжнародних і національних роздрібних торговців, які мають змогу створювати власні торгові марки і диктувати умови товаровиробникам;
- розвиток мережі Інтернет та поява супутніх технологій, завдяки яким відбувається зміна способів просування і збуту різноманітних товарів і послуг. Виникнення механізму прямих продажів за допомогою приватних інтернет-платформ та інтернет-магазинів;
- поява і розвиток віртуальних чатів, соціальних мереж, різних блогів, завдяки яким стало можливо швидко розповсюджувати будь-яку інформацію користувачам про ті чи інші підприємства і їх продукцію, маркетингові події і заходи тощо;
- виникнення тренду на здоровий спосіб життя, прагнення купувати безпечні, екологічно чисті та/або органічні продукти;
- глобальні виклики у вигляді військових конфліктів, економічних криз, пандемій тощо. Так, наприклад, повномасштабні бойові дії, які почалися в Україні у 2022 році, певним чином змінили як структуру споживчих ринків, так і способи споживання, ставлення українців до окремих виробників товарів (в першу чергу, російських і білоруських). Крім того, пандемія COVID-19, яка стрімко поширювалася в Україні у 2020 році, стала причиною зміни споживчої поведінки і вподобань покупців, сприяла формуванню нових способів дистрибуції тощо [2, с. 252].

Інші вітчизняні автори висловлюють подібну позицію щодо того, що протягом останніх декількох десятиріч років сфера ритейлу як у всьому світі, так і, зокрема, в Україні, продемонструвала значний розвиток, що призвело до формування нових систем збуту, завдяки яким полегшився доступ споживачів до більш широкого асортименту товарів за нижчими цінами. Проте процес створення і розширення

мереж «суперсторів» і супермаркетів призвів до ринкової концентрації, яка радикально змінила співвідношення сил між підприємствами роздрібною торгівлі і виробниками. Цей процес мав певні негативні наслідки не лише у розвинених країнах (таких як США і деякі країни Західної Європи), але також почав зачіпати багато країн, що розвиваються, зокрема і Україну [3].

Асиметрія сил між підприємствами роздрібною торгівлі і підприємствами-постачальниками призвела до появи недобросовісної практики і низки зловживань, яким доволі складно протистояти за допомогою законодавчих механізмів про захист конкуренції. Джерелом цієї проблеми є ринкова влада підприємств ритейлу і великих торгових мереж, яка посилила їх переговорні позиції та дозволила нав'язувати економічно більш слабким виробникам і постачальникам не вигідні для останніх умови співпраці [3]. Оскільки здебільшого бажання виробників чи постачальників потрапити зі своїми товарами на полиці провідних супермаркетів перемагає, то у підсумку нав'язані ритейлерами умови співпраці приймаються. Проте такі підходи у функціонуванні ланцюжка постачання товарів негативно позначаються на кінцевих споживачах у вигляді завищених цін на продукти.

Література

1. Пономаренко І. В., Віннікова І. І. Аналіз ринку продуктового ритейлу в Україні. *Інфраструктура ринку*. 2019. Вип. 32. С. 193–200. URL: <https://er.knutd.edu.ua/handle/123456789/15385>
2. Кривешко О. В. Теоретичні засади аналізу конкуренції на споживчих ринках. *Бізнес Інформ*. 2021. № 6. С. 251–258.
3. Дякулич О., Бек М. Конкуренція в роздріб. *Юридична газета*. №3 2 (686). URL: <https://jur-gazeta.com/publications/practice/antimonopolne-konkurentne-pravokonkurenciya-vrozdrub.html>

Тези надійшли до редакції 30.10.2024 р.

